

tegen Rome op te trekken. De Minister ging de voornaamste handelingen van het Kabinet na, om te bewijzen dat het grootste diensten aan het Land bezwezen had, zoo als de ineenstemming der Zuidelijke troepen met het leger, de ontbinding der bevrijdings-geselschappen enz. Zijne richting was van vroegenend aard, hegeen echter met insluit dat het van het gezag der Regering afstand zou doen, hetwelk ongeschonden moet blijven. Toen Garioldi zich boven de wetten stellen wilde heeft het Ministerie, met hoeveel leedwezen ook, hem moeten bestrijden. Het Ministerie had steeds orde en handhaving van het Regeringsbevel voorgestaan. De spreker bestreed de beschuldiging van steun bij de linkerzijde gezocht te hebben. Het geloof aan overeenstemming tusschen Garioldi en de Regering wordt op Sicilië gevoerd door de memorien van 1860. Ten slotte verzocht hij de Kamer zich in de eerste plaats over de handhaving der beginselen en instellingen te bekommeren.

Morgen voert Durando het woord over de buitenslandsche spraakkunde.

AJACCIO 26 November.
Uit hoofde van het slechte weder heeft het Engelsch jagt Osborne, met den Prins van Wallis aan boord, Corsica aangedaan.

PETERSBURG 26 November.
Het Journal de Saint Pétersbourg deelt de grondslagen van het aan den Rijkraad onderworpen wetsontwerp op de handelsbelasting mede. Daarbij wordt bepaald dat de inlanders en vreemdelingen op gelijken voet in de koopmansgilden worden opgenomen. De bijzondere privileges van den koopmanstand blijven bestaan; voor het eerste gilde bedraagt de belasting 265 en voor het tweede gilde van 25 tot 65 roebels. Voor de Israëlieten uit het buitenland blijven de bestaande bepalingen van kracht.

NEW-YORK 14 November.
De geruchten wegens eene nederlaag van Burnside en herovering van Harpers Ferry hebben zich niet bevestigd. Twee officieren van den staf van Mac Clellan zijn in hechtenis genomen en naar Washington gezonden. De Federalen bezetten Fayetteville nabij den Rappahannock. Jackson rukte op Cumberland in Maryland aan. Bragg en Floyd zijn te Gordonsville. De Geconfedereerden bevinden zich nog te Murfreesboro. Er zijn maatregelen genomen ter verdediging van de haven van New-York. Frankrijk en Spanje vragen herstel wegens mishandelingen aan Franschen en Spanjaarden te New-Orleans gepleegd. Men geloofde dat daaraan voldaan zal worden.

LONDEN 27 November.
Koffij. St. Domingo 72½. — Suiker. Havanna n.º 12 37½, dito n.º 13½ a 14 39½. — Rijst lager. — Oliën. Raap-bruine £ 47 a 47½, Patent £ 50½, Lijn-£ 39. — Talk in loco 45/9; Dec. 45/6 a 45/3. Kalme markt. Heden werden afgeleverd 372 vaten.

Veemarkt. Heden werden aangeboden: 1310 Runderen, 227 Kalveren, 3490 Schapen en 120 Varkens. Voor beste Runderen werd 4/10, voor dito Kalveren 4/4, voor dito Schapen 5/6 en voor dito Varkens 4/2 betaald.

LIVERPOOL 27 November.
Katoen. Heden zijn 2000 b. afgedaan.
LUNDEE 27 November.
Flas. Archangel 3 k. £ 61 a 63; Riga P. C. m. £ 55 a 57; D. C. £ 48 a 50; St. Petersb. 12 k. £ 49 a 51; dito 9 k. £ 44.4. — Hennep. Riga Rein £ 40.6; St. Petersb. dito £ 38.4.

BERLIJN 27 November.
Rogge. Naj. 46½. Voorj. 46. — Olie. Naj. 14½. Voorj. 14½.
BOMBAY 12 November.

INVOER-ARTIKELN flauw. Shirts 8½ a 9. — Katoen lager in prijs; Broach rs. 370 en Dharwar rs. 560. — Opium rs. 1455. — Vracht naar Engeland 60½. — Wissel op Londen 2/1½.

CALCUTTA 11 November.
Shirts 4 as. lager. — Koper en Lijnzaad vast. — Rijst flauw. — Vracht naar Engeland 90½.

PARIJS 27 November.
Frankrijk 3 pc. 70.22½, 70.35; dito 4½ pc. 97.90; Cred. Mobil. 1097. Spanje 2 pc. —; dito Binnenl 3 pc. 50½.

LONDEN 27 Nov. mbr.
De Gecons. 3 pc. 92½. Rusland 5 pc. 95½; dito 1862 5 pc. 93. Spanje Buitenl. 3 pc. 55; dito Cert. 9½; dit Amort. 23½. Mexico 3 pc. 33½. Grenada Gestemp. 12½. Venezuela 4½ pc. 24½; dito Uitgest. 12½. Equador Nieuwe 1 pc. 16½. Illinois Shares 57; dito Bonds 7 pc. 75½. Grieken 17.

WIENEN 27 November.
Oostenrijk Metalliek 5 pc. 71.30; dito Nat. 5 pc. 82.70. Wissel op Londen f 122.10.

FRANKFORT 27 November.
Oostenrijk Metall. 5 pc. 57½; dito Nation. 5 pc. 66½. Spanje 2 pc. 45½; dito 3 pc. 49½.

ANTWERPEN 27 November.
België, 4½ pc. 100. Oostenrijk Metall. 5 pc. 57½; dito Nationale 5 pc. 66½. Spanje 2 pc. 45; dito 3 pc. 49½.

BINNENLAND

ROTTERDAM 27 November.
In het bij dit N.º behoorend Bijvoegsel is opgenomen het uitvoerig verslag der heden gehouden Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft hare beraadslagingen voortgezet en ten einde gebracht over Hoofdstuk VI der Staatsbegroting voor 1863, hetwelk het Departement van Marine. Dat Hoofdstuk is ten slotte met 45 tegen 16 stemmen aangenomen. Het voornaamste wat de discussie heeft opgeleverd, is dit: dat de Minister, op aandrang van sommige leden, de begroting geheel heeft losgemaakt van zijne plannen omtrent de pantsering van schepen, waaromtrent hij zich het doen van nadere voorstellen voorbehield. Dien ten gevolge heeft de heer Storm van Gravesande twee amendementen voorgedragen om het cijfer van twee artikelen met dat doel te verminderen, welke amendementen door den Minister zijn overgenomen. Morgen zullen de beraadslagingen over de Staatsbegroting worden voortgezet, en wel het eerst over Hoofdstuk VII A (Nationale Schuld).

Maandag a. s. zullen de afdelingen van de Tweede Kamer in overweging nemen de wetsontwerpen: 1º tot ontiening van percelen van den spoorweg van Breda—Moerdijk, en 2º tot het verleen van naturalisatie aan onderscheidene personen.

Wij vernemen dat door de Arrondissementen Regtbank alhier de volgende aanbeveling is opgemaakt, om aan Z. M. den Koning te worden voorgedragen, voor de betrekking van kantonregter te Schiedam, in de plaats van den heer mr. L. G. Greeve, benoemd tot lid dier Regtbank: de heeren mrs. A. Kruseman, griffier bij het kantongeregte te Vlaardingen; J. W. de Quertenmont, advocaat bij den Hoogen Raad der Nederlanden, te 's Gravenhage, en G. B. Heydekan, griffier bij het kantongeregte te Nieuwer-Amstel.

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op de vier lezingen, welke men zich voorsetzel gedurende dezen

winter, ten behoeve der Inrigting voor havelooze kinderen, in de zaal der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen alhier, te houden, en vleijen ons dat door eene ruime deelneming de voortdurende instandhouding en de bespandige bloei dezer nuttige Inrigting zal worden bevorderd.

De Valetta met de mail-pakketten uit Oost-Indië en China is dingsdag avond, 25 dezer, ten 5 ure 20 min. te Marseille aangekomen.

Door de Ned. Staats-Courant wordt heden medegedeeld het Koninklijk besluit van 25 september jl., houdende bewijling tot oprigting eener naamlooze vennootschap „de Verzekering Maatschappij Unitas“, onder directie van de heeren F. C. Dutilh en B. van Rossem, te Rotterdam, benevens de goedgekeurde acte van oprigting.

Bij 's Konings besluit is tot lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toezicht in Noordholland, ressort Haarlem, benoemd C. G. von Reeken, med. dr. te Monnikendam, ter vervanging van dr. T. A. Jorritsma, op verzoek eervol ontslagen.

Beroepen tot predikant bij de Hervormde gemeente te Wijdenes en Oosterleek (classis Hoorn) de kandidaat J. W. de Vries, van Rotterdam.

Bedankt voor het beroep naar de Nederduitsche Hervormde gemeente te Dordrecht door ds. F. Rauwenhoff, theol. dr. en predikant te Zalt-Bommel.

AMSTERDAM 25 november. — De zalmvisserij, die aan vele nijvere handen een middel van bestaan bezorgt, is, ondanks het vergevorderde seizoen, tot dusverre gaande gebleven. De vangst over de laatste 15 dagen bedroeg 104 stuks, gemiddeld ter zwaarte van 11½ w. De prijs was van f 1.25 tot f 1.40. Den 12 en 15 dezer golden zware zalmen f 1.80 per vijf oncen.

BRIELLE 27 november. — Gisteren is tot lid van den Gemeenteraad alhier verkozen de heer Jacob de Vlaming, met 62 van de 116 geldig uitgebrachte stemmen.

DELFTHAVEN 26 november. — Heden had alhier ten Raadhuis de openbare verpachting plaats van de ontvangst der sluis en schutzgelden binnen deze gemeente voor den tijd van drie jaren, en is (behoudens nadere goedkeuring van den Gemeenteraad) de heer J. Eringaard, voor eene jaarlijksche som van f 9226, daarvan pachter geworden.

's GRAVENHAGE 27 november. — Gisteren middag heeft er bij Z. K. H. den Prins van Oranje een groot diner plaats gehad.

— Naar men verneemt zal in de volgende week door Z. K. H. Prins Frederik weder eene groote jagtpartij worden gegeven.

— Heden nacht is, na een langdurig lijden, de wel eerv. heer F. de Willigen, emeritus-predikant, in ongeveer 70jarigen ouderdom alhier overleden. De waardige man genoot door zijn naar christelijk leven en zijnen vromen wandel, zoo van de zijde zijner geloofsgenooten als van andersdenkenden, in hooge mate achting en toegenegenheid. Zijne kinderen verliezen in hem een liefhebberden vader; talrijk zijn de vrienden die hem nastaren als een hartelijk raadsman.

— Heden heeft jhr. mr. C. de Jonge, laatstelijk regter in de Regtbank te Zierikzee, benoemd tot raadshier in het Hof van Zeeland, den bij de wet gevorderden eed voor den Hoogen Raad afgelegd.

— Heden heeft door de commissie voor de Staats-spoorwegen, aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken de aanbesteding plaats gehad van het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op de halten Gilze-Rijen en het station Tilburg, ten behoeve van den aanleg van den spoorweg van Breda tot Bostel. Daarvoor waren 26 inschrijvingsbilletten ingekomen. Het werd ingezet voor f 40,000 met verhooging van f 200, en is afgemijnd door den heer J. van der Griendt, te 's Hertogenbosch, voor de som van f 46,800. — Daarna heeft de herbesteding plaats gehad van het bouwen van een stationsgebouw, twee gebouwtjes, waarvan een voor privaten bestemd en een tevens voor bergplaats wordt ingerigt, de fundering van een draaischijf en voor een waterkraan, een gedeelte rastering en eene verhoogde ladingplaats te Bergen-op-Zoom, benevens een gebouw en verhoogde ladingplaats voor de halte te Wouw, ten behoeve van den aanleg van den Staatspoorweg, strekkende van Roosendaal tot Bergen-op-Zoom. Daarvoor waren 18 inschrijvingsbilletten ingekomen. De minste inschrijver was de heer J. Berkauw te Bierliet, voor de som van f 48,775.

— In de heden gehouden vergadering van den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur, is door den heer mr. K. A. Meussen rapport uitgebracht op de bezwaren, ingebracht door den heer J. de Bruin te Arnhem, tegen eene vergunning verleend aan den heer G. J. Thieme, uitgever der Arnhemse Courant, tot oprigting in zijne drukkerij van een stoomwerktuig. — Voor den heer Thieme was als gemagtigde opgekomen de heer F. L. der Kinderen, die verklaarde dat de heer Thieme bereid was, al die veranderingen aan het stoomwerktuig te brengen, als noodzakelijk moogten worden geacht.

— Het onderzoek der onderofficieren tot het afleggen van het officiers-examen, onder presidium van den luitenant-generaal Duycker, te dezer stede, is gisteren voortgezet met de aspiranten van het 7de reg. inf. uit Utrecht, uitmakende de 5de serie van dat examen. — Naar wij vernemen zullen de jonge Japanners, die hier te Lande verwacht worden, onder anderen ook het boekbinden leeren en wel bij onzen stadgenoot den heer F. W. Rinck, die tijdens het verblijf van het Japansche gezantschap herhaaldelijk door leden er van bezocht is geworden. Zij hebben toen vooral zijne bewerking van photographie-albums bewonderd en hunne aandacht bijzonder gevestigd op de methode, welke de heer Rinck gebruikt om Japansche en Chinese boeken in te binden. De Japanners verklaarden reeds dezen zomer voornemens te zijn die methode in hun Land in te voeren, en daartoe zal dan ook het onderwijs aan de jonge Japanners strekken.

— Heden heeft voor het Provinciaal Geregts-hof in Zuidholland, onder het voorzitterschap van den heer mr. J. A. Philipse, de behandeling plaats gehad van de zaak van W. van Wey c. s., oud 26 jaren, koopman te Streefkerk, beschuldigd van bedriegelijke bankbreuk en medeplichtigheid daaraan. Vijftien getuigen zullen in deze zaak gehoord worden. Het Openbaar Ministerie wordt waargenomen door den advocaat-generaal mr. Terpstra, en als verdedigers treden op de heeren mrs. J. P. R. Tak en J. W. de Quertenmont.

— Voor eenige dagen is door den kostschool-ouder op het Kleine Loo alhier ontdekt dat er ten zijnen huize diefstal was gepleegd. Wie de dader was bleef onbekend, doch een veruoeden rust op den dragonder P., die eenige voorwerpen uit dat huis afkomstig verkocht heeft en in wiens bezit nog andere zijn ge-

vonden. Hij is onmiddellijk in arrest genomen, doch blijft steeds alle schuld aan het hem ten laste gelegde halstarrig ontkennen.

— Gisteren is door de politie te Rotterdam, ter beschikking van den hoofdcommissaris van politie alhier gesteld, de vroeger gesigaleerde persoon van Visser, die zich te dezer stede aan oplichting enz. had schuldig gemaakt. Hij is naar het huis van burgerlijke en militaire verzekering overgebracht.

AMSTERDAM 27 november. — In de gisteren gehouden zitting van den Gemeenteraad is aan den heer B. Th. Elias verlening verleend voor den tijd van drie maanden van den termijn tot aanvaarding der hem verleende concessie tot het maken van eene nieuwe straat van de Hal- en Pijlstege, en aan de heeren Witsen Elias en van Hasselt verlening verleend voor den tijd van vier jaren van den termijn, betreffende de uit te voeren werkzaamheden ten behoeve eener waterleiding.

— Wij vernemen, dat in de jongst gehouden vergadering van de maatschappij Felix Meritis het voorstel tot toelating der Israëlieten, als leden dezer maatschappij, met eene groote meerderheid is aangenomen.

Voor eenigen tijd is gewag gemaakt van de oprigting der naamlooze vennootschap Noordhollandse Maatschappij voor de bereiding van geconserveerde kazen, Hoornleys genaamd. Thans vernemen wij dat door de Fransche oorlogsmarine, welke het gebruik van dit voortbrengsel reeds heeft ingevoerd, daarvan weder eene zeer aanzienlijke bestelling is gedaan, hetgeen ongetwijfeld den bijval slechts kan vermeerderen, dien deze onderneming reeds geniet, en dit te meer, wanneer ook bij andere Europeesche Zeemagten, izonderheid hier te Lande, het door Frankrijk gegeven voorbeeld navolging vindt.

— Heden is alhier uit Vlissingen per Rijnspoorweg van Rotterdam aangekomen een detachement mariniers, onder geleide van den 1sten luit. C. Wilkens. De manschap zal worden ingedeeld bij de op te rigten kompagnie, hestemd voor West-Indië.

NIJWE DIEP 27 november. — Het vertrek van Zr. Ms. stoomschip Djambi, komm. kapit.-luit. van Rees, naar Oost-Indië, is bepaald op 10 december a. s.

— De offic. van gez. 3de kl. J. Meijers wordt met den 1 december a. s. van de drijvende batterij Neptunus overgeplaatst op Zr. Ms. schroefstoomschip Apeldoorn, dat den 6 december a. s. zal vertrekken.

UTRECHT 27 november. — Heden werd aan onze Hoogeschool tot doctor in de beide regten bevorderd de heer A. Mackay (van Nijmegen), na verdediging van een Akademisch proefschrift: „De uitsluiting van „geestelijken en bedienaren van de godsdienst uit de „Volksvertegenwoordiging, volgens art. 91 der Grond- „wet.“

AMERSFOORT 26 november. — De heer D. F. Liefink, gewezen administrateur van de maatschappij Ultra-jectum, is heden op vrije voeten gesteld. (U. C.)

TILBURG 26 november. — Naar men verneemt zal de Staatspoorwegbaan van Tilburg naar Breda niet, zoo als vroeger was bepaald, met rails voor een enkel maar voor een dubbel spoor worden belegd; de Regering schijnt met den aannemer van het maken dier baan reeds deswege te zijn overeengekomen, zoodat daarmede eerstdaags een begin zal worden gemaakt.

's HERTOGENBOSCH 26 november. — Heden werd voor het Provinciaal Geregts-hof, in hooger beroep, de zaak behandeld tegen den te Breda wonenden advocaat van Baerle. Zoo als men weet, werd hij eenigen tijd geleden door de regtbank alhier schuldig verklaard aan belediging van den griffier bij het kantongeregte te Ginneken en te dier zake tot drie maanden eenzame opsluiting veroordeeld. Na het hooren van 9 getuigen rekwireerde het O. M., bij monde van den heer procureur-generaal, bevestiging van het vonnis van den regter à quo. Mr. van Baerle droeg in persoon zijne verdediging voor. Zijne rede, doorspekt met een aantal Fransche en Latijnsche verzen, vorderde een tijdsverloop van niet minder dan 2½ uur. Hij had een groot rood katoenen kruis op zijne borst gehecht, concludeerde ten slotte dat het den Hove moge behagen hem te ontslaan van alle regtsvervolging en verklaarde, zoo eene veroordeeling hem thans weder treffen mogt, hij op dat kruis van martelaarschap eene doornen kroon zou bevestigen, omdat hij geloofde het slagtoffer van haat en partijchap te zijn. Het Hof zal in deze dingsdag e. k. beslissing geven.

KAMPEN 26 november. — Van goederhand heeft men vernomen dat het de commissie voor de aansluiting van den centraal-spoorweg gelukt is, zich met de hoofdcommissie te verstaan, zoodat deze stad in het volgende jaar aan den spoorweg aangesloten en het station gevestigd zal worden ter plaatse waar zich thans de koepel van van Rechteren bevindt.

WIJHE 26 november. — Alle groote wegen zijn zoodanig met sneeuw bedekt, dat de aankomst der posten en diligences zeer vertraagd is. Sommigen komen zelfs 3 a 4 uren later dan gewoonlijk aan, en wij zijn daardoor een dag met de Hollandsche nieuws-papieren en brieven ten achteren. Alle veehouders hebben hun vee op de stallen gezet. Doordien het knollegroen en de spurrie onder de sneeuw bedolven is, hebben sommigen reeds gebrek aan voeder.

GRONINGEN 26 november. — Heden is alhier tot doctor in de beide regten gepromoveerd de heer P. Andreae, van Sneek, na het verdedigen van eenige Quaestiones Juris Inaugurales.

Gemeenteraad van Rotterdam.

Zitting van Donderdag 27 November.
Voorzitter: de heer Burgemeester.

Tegenwoordig 31 leden; afwezig de heeren Besier, Blom, van Casteel, de Critter, Hoyck van Papendrecht, van Rijkevorsel, Visser en F. van Vollenhoven.

Nadat de notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd waren, deelde de Voorzitter mede dat de volgende stukken waren ingekomen:

1º, van Burgemeester en Wethouders mededeeling van den uitslag der op 25 dezer gehouden openbare verpachting van het exercitieveld enz. — Voor kennisgeving aangenomen.

2º, van dezelfden mededeeling, dat wederom vijf perceelen open grond aan het Tweede Nieuwewerk zijn verkocht, en wel twee a f 10 en drie a f 9 per vierkante el, zoodat thans in het geheel nog slechts twee perceelen aan de Maas en drie in de straat te vercoopen overig blijven. — Mede voor kennisgeving aangenomen.

3º, van Gedeputeerde Staten de goedkeuring op de begroting der dd. schutterij voor 1863. — Gelijk besluit.

4º, van twee hulponderwijzeressen verzoek om met het einde dezer jaars uit hare betrekkingen te worden

ontslagen. — Ingewilligd overeenkomstig het advies der commissie voor de scholen.

5º, van een hulponderwijzer verzoek om nog voor het einde der loopende maand uit zijne betrekking te worden ontslagen. — Gelijk besluit.

6º, van den heer Mr. T. Bijleveld verzoek om ontslag als lid der Plaatselijke Schoolcommissie, als lid der commissie voor de openbare scholen, en gezien hij eerlang de stad met der woon zal verlaten. — Wordt bepaald het verlangde ontslag te verleenen.

7º, van Burgemeester en Wethouders drie verzoeken tot benoeming van hulponderwijzers. — In visie gelegd.

8º, van de Plaatselijke Schoolcommissie diverse voordragen tot benoeming van leden der commissie 1º, in de plaats van den heer Mr. A. S. Milders, waaraan op zijn verzoek een eervol ontslag is verleend, en voorgedragen de heeren Mr. J. W. Muntz en de heer Mr. J. A. Schumacher; 2º, in de plaats van de heer Mr. H. A. van Berckel, E. L. Jacobson, L. J. G. Minderoep, die aan de beurt van afgetreden zijn, werden de afgetreden heeren voorgedragen de heeren Mr. H. K. van der Drift, J. J. van Wierden en Mr. A. C. van Rossem, en 3º, in de plaats van den heer Mr. R. T. Bijleveld, die de stad gaat verlaten, werden voorgedragen de heeren Mr. L. J. H. P. van der Hoeven. — Mede ter visie gelegd.

9º, van de commissie voor de Rijnvaart berigt van de heer J. C. T. Philippi aan de beurt van afgetreden is, wordende voor eene nieuwe benoeming voorgedragen de afgetreden met de heeren F. A. K. en J. A. P. Pit. — Insigneliks ter visie gelegd.

10º, van Burgemeester en Wethouders een verzoek tot oprigting eener week- of vorschool voor onderwijzeressen. — Gelijk besluit.

11º, van de heeren Bar & Co. verzoek, om ten behoeve van hunnen stoom-oliemolen een toestel tot vervaardiging van gas te mogen plaatsen op den heeren in erfpacht afgestane grond aan den Hoogen Zeedijk. — Ingewilligd.

12º, een ontwerp Raadsbesluit, strekkende om een te geven aan het vroeger bepaalde nopens den afgetreden van grond aan den heer D. L. W. van Mierop. — Goedgekeurd.

13º, een adres van den heer A. Cohen, houdende verzoek om benoemd te worden tot makelaar in tabak. — Ter visie gelegd.

14º, een verzoek om afschrijving en restitutie van betaalde plaatselijke directe belasting. — Ter afschrijving gesteld in handen van Burgemeester en Wethouders.

15º, van Burgemeester en Wethouders een verzoek van de bij hen ingekomen plannen tot vereeniging van Fijenoord met deze gemeente. Alvorens daaraan te treden een prae-advies uit te brengen, wenschten Burgemeester en Wethouders de stukken te stellen in handen van drie ervaren waterbouwkundigen, om deswege een advies uit te brengen, welk advies dan later aan den Raad zal worden overgelegd. — Voor kennisgeving aangenomen.

16º, van dezelfden een voorstel, om heden veertien dagen de beraadslagingen aan te vangen over de nog aanhangige stukken betreffende den afgetreden van faecale stoffen. — De heer Löhnis meende, dat bepaald was de beraadslagingen uit te stellen tot het advies over deze zaak zou zijn uitgebragt worden tegenwoordigen directeur der gemeentewerken, waarop de Voorzitter antwoordde, indien zulks het geval was, te zullen zorgen dat dit advies over veertien dagen gereed is, waarop het gedane voorstel goedgekeurd werd.

Na de mededeeling van de ingekomen stukken werd overgegaan tot het doen van verschillende benoemingen, en werden benoemd:

tot leden in de Openbare Gezondheids-Commissie de heeren H. T. Löhnis met 27, dr. G. Ph. F. Goshans met 26, dr. N. W. P. Rauwenhoff met 25, J. A. Scholten met 25 en dr. D. de Loos met 24 stemmen; de heer dr. H. W. de Monchy had 1 stem bekomen en de heeren W. Thijssen en P. Broese van Groenou ieder 2 stemmen, terwijl 2 blanco-bijletten ingeleverd waren.

tot hulponderwijzer aan de tusschenschool in de Buymansstraat, op eene jaarwedde van f 300, de heer P. H. van Rooen met 24 stemmen; 1 stem was uitgebragt op den heer J. Kalkman, zijnde 4 blanco-bijletten ingeleverd.

tot hulponderwijzer aan de tusschenschool op de Coolsingel, op eene jaarwedde van f 350, de heer C. Oliemans met 22 stemmen; de heer W. Kloof had 4 stemmen bekomen, en 3 blanco-bijletten waren ingeleverd.

tot verificateur der 2de klasse, de heer J. de Groot met 26 stemmen, terwijl 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

Niets verder te behandelen zijnde, werd de openbare zitting gesloten, waarna nog eene vergadering gesloten deuren gehouden werd.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

Niets verder te behandelen zijnde, werd de openbare zitting gesloten, waarna nog eene vergadering gesloten deuren gehouden werd.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

Niets verder te behandelen zijnde, werd de openbare zitting gesloten, waarna nog eene vergadering gesloten deuren gehouden werd.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

Niets verder te behandelen zijnde, werd de openbare zitting gesloten, waarna nog eene vergadering gesloten deuren gehouden werd.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

Niets verder te behandelen zijnde, werd de openbare zitting gesloten, waarna nog eene vergadering gesloten deuren gehouden werd.

tot commies-surnumerair, de heer C. H. Steenhouwer met 26 stemmen, terwijl 1 stem was uitgebragt op den heer J. Lucas en 3 blanco-bijletten ingeleverd waren.

Vervolgens vroeg de heer van Oordt het woord om te wijzen op eene leemte in de verordening voor de Openbare Gezondheids-Commissie, aangezien door de commissie op grond der verordening ook een dubbel ingeleverd werd voor de benoeming van een lid van den Raad in die commissie, waarop de Voorzitter aaumerkte dat den spreker de weg open stond om een voorstel te doen tot wijziging der verordening.

WATEN-GENERAAL.
Tweede Kamer.

Verhandeling van Donderdag 27 November.

Aan de orde is de voortzetting van de beraadslagingen nopens de Staatsbegroting voor 1863, en wel de algemeene, gisteren afgebroken, over het Ministerieel Marine.

De heer *van Bruggen Hugenholtz* heeft heden het woord gevoerd, en daarbij eene zienswijze ontwikkeld, tegenover gesteld aan die der beide Ministers van gisteren.

Het gezegde door den heer *Nolthenius* betreft, de werkdagen die de Minister weifelmooig en wispelmatig was te werk gegaan, wil spreker niet zeggen, maar hij den Minister geen afwisseling van inzichten plaats gehad; hij geloofde dat dit eenigermate was, maar hij vraagt of er geene gebeurtenissen en omstandigheden hebben plaats gehad, die deze verandering van den Minister in een geheel ander licht stellen? Welke toch waren de denkbeelden des Ministers, die hij door Z. M. aan het hoofd van dit Departement was geroepen? De Minister was overtuigd dat er bestond, een onzamenhangend geheel was, dat hij ontwierp toen een plan, dat spreker in de hoofdinge schetst, volgens de stukken, bij de begroting van het voorgaande jaar gewisseld, onder bijvoeging dat, als men de verhooren bij de enquête heeft nagegaan, vele belangrijke uitsteking bevoegd ter beoordeeling, het eenmalig plan van den Minister niet hebben afgekeurd. Ook hij komt er gaarne voor uit, dat hij de Ministers gevoelen deelde, omdat hij er een beter oordeel in zag. Intusschen hadden de voornemens des Ministers bij velen teleurstelling opgewekt. Ten gevolge daarvan werd in al de afdelingen bij het onderzoek van de begroting van 1862 op onderzoek aangehouden. Aanvankelijk heeft spreker zich daarmede niet vermaand, maar toen nu de commissie van rapporteurs veel kracht het oordeel ten gunste van dat onderwerp weefde, toen had hij zich niet onthouden om de voorstel tot enquête te doen.

De vrucht van die enquête is in den laatsten tijd, als de handelingen des Ministers, in een ongunstig licht gesteld. Evenwel ten onrechte; want, behalve het stelsel des Ministers door deskundigen goedgekeurd is, zoo is gebleken dat de kleding, voeding van de Marine niets te wenschen overlaten; dat er verbetering is gebracht in het beheer der administratie, en vooral is veel licht verspreid over eene der hoofdingen van den Minister, namelijk het bouwen van kleine vaartuigen in Indië voor de dienst aldaar. Maar wat gebeurde nu later? Het bekende onderzoek in Noord-Amerika, in de haven van Norfolk, dat overal een diepen indruk maakte, konde, mogt de aandacht ook hier niet ontgaan. De meeste gebeden, die gehoord werden, waren dan ook mede onder den indruk van die gebeurtenissen. Van daar dat de Minister een voorstel deed om tot een begin van pantsering over te gaan. Spr. herhaalt het, overal in Europa had bedoeld gevecht een diepen indruk gemaakt, zóó zelfs dat in het Engelsch Parlement werd: „geen kustbatterijen meer, maar *Merrimacs* en *Monitors*.” En was het dan te verwachten dat de Minister, onder dien zelfden indruk, de behoefte aan het pantseren van schepen gebeden? Zou men 't hem niet euveld gebeden hebben, dat het anders ware geweest? En nu heeft men veel gesproken van wispelrigheid, en als gevolg van weifelmooigheid beschouwd wat in de nieuwe omstandigheden lag; maar spreker zegt met den heer *Blussé*: „de beste stuurlii staan aan wal.”

Toen evengemelde indruk bij den Minister heerschte, verhoort hier toevallig eene commissie van zee-officieren en ingenieurs voor den scheepbouw, en de Minister onderwierp haar de vraag: wat Nederland in deze omstandigheden doen moest met betrekking tot het pantseren van schepen?

Spreker had gewenscht dat de Minister dit niet had gevraagd; want het rapport is niet gelukkig; niet één woord denkbeeld komt er in voor. „Men zou dit wel kunnen doen; men was niet bekend met de werking van het geschut,” enz. Intusschen meende de Minister, onder den algemeenen indruk van het onderzoek in Noord-Amerika, niet werkeloos te mogen blijven. Van daar de wetsvoordragt van april jl. om 14 ton voor pantsering, die nu, wegens eene comptabiliteits-questie, is teruggekomen.

Dit is, volgens spreker, gelukkig; want men is het nog vrij oneens over de pantsering, en de denkbeelden daarover zeer uiteen te loopen. — Tot zoo ver het aangevoerde door den heer *Nolthenius*.

Wat den tweeden spreker, den heer *Blussé*, betreft, die beweerde dat de begroting niet volledig is. Hij zegt dat toe; want de begroting is opgemaakt met het oog op pantsering van een deel der schepen en wel een zoodanig ontwerp aanhangig was.

Dezelfde spreker zeide ook: de houtvoorraad is te klein. Maar de heer *Hugenholtz* wijst op de brochure van een der kundigste ingenieurs, die tot de conclusie komt, dat de houtvoorraad groot genoeg is. Is het dan wenschelijk dien voorraad nog te vergrooten?

Eene andere opmerking is: de begroting is te laag; maar zoo een nog hooger budget, met het vooruitzicht van latere verhooging, hier zoo welkom zijn? Zou de Minister het gereedelijk ondernemen eene hoogere begroting voor te slaan?

In de jongste maanden is er toch eene groote verandering in het zee-wezen gekomen; en spreker meent dat wij ons, hoe weinig ook, in dien stroom des tijds mee moeten bewegen; doch daar spreker daarvan grooten uitgang voorziet, zoo geloofde hij dat de handwijze des Ministers in den laatsten tijd eene goede dan afgekeurd moest worden. — Men vergeet niet wat er in het buitenland geschiedt en hoe daar reeds de gevoelens, zelfs over de pantsering, verdeeld zijn. In die omstandigheden acht spreker het gepast, dat de Minister langzaam vooruit ga en eene proeve neemt bijv. met niet meer dan één schip, vooral de ondervinding daarbij raadplegende, die elders reeds verkregen is. Wij zijn in 't geen daartoe is niet gelukkig geweest. En waar is 't, dat veel geld niet te best besteed is; de drijvende batterijen zijn als mislukte te beschouwen; zoo ook zijn de stoomschepen 1ste klasse, wat de bestemming betreft, als mislukte vaartuigen aan te merken.

Spreker ontwikkelt nader in de bijzonderheden waarom de drijvende batterijen niet aan de verwachtingen zullen beantwoorden; althans hij vreesd dit.

De Minister van *Marine* dankt den vorigen spreker voor de ondersteuning die hij hem toegezegd heeft. Het doet hem echter leed, dat de eerste spreker op gisteren huiverig was zijne goedkeuring aan de begroting te verleenen. De Minister meende toch dat hij het vertrouwen had verdiend, en hij verklaart daarbij dat hij het meer dan ooit noodig heeft. Bij de beschouwing van den toestand van de *Marine* moet men niet uit het oog verliezen de omstandigheden waarin al de Ministers van zijn departement hebben verkeerd, hetgeen huiverig moet maken onderneemingen te bezinnen waaraan groote uitgaven verbonden zijn. Men heeft hem verweten dat hij zijn gevoelen niet geoorzaam ontwikkeld heeft; dat hij geen vast stelsel had. Maar wat heeft men dan wel van hem verwacht? Had hij den knoop moeten doorhakken gelijk in Engeland? Bij de onzekerheid die er heerschte over de aangelegenheden van de *Marine* heeft hij geene millioenen willen besteden om eene geheele hervorming in onze groote schepen te brengen. Hij geloofde dat men uit de ontwikkeling van de begroting zeer goed heeft kunnen zien wat hij zich voorstelt, en wanneer men nu met aandacht het rapport van de commissie van enquête gelezen had, dan had hij mogen verwachten dat men ten zijnen aanzien tot een geheel ander resultaat ware gekomen. Men heeft gesproken van een storm, die over de *Marine* was ontstaan. Hij geeft dit toe, maar vraagt of hij dien storm, die uit Amerika opkwam, had kunnen bezweren? Een der sprekers bij de algemeene beraadslagingen heeft te kennen gegeven dat hij den Minister geen vertrouwen schenken kon. Na dien spreker gehoord te hebben komt hij tot de conclusie dat die spreker even gemakkelijk zijn vertrouwen schenkt als het ontnemt. Men heeft hem, Minister, ook verweten, dat hij de enquête doeleloos gemaakt heeft. Hij kan zich niet voorstellen waardoor. Hij had van de enquête de beste verwachtingen en hij heeft zich daarin niet bedrogen gevonden. Ten vorigen jare heeft hij gezegd dat, zoo de enquête mogt uitvallen in een geest strijdig met zijn stelsel, hij dan zou aftreden. Nu is de enquête juist uitgevallen in zijn geest. Men heeft opgemerkt dat nu na de enquête dezelfde verlegenheid bestaat. Hij beweert dat na de enquête geene onzekerheid meer is over hetgeen hij ten vorigen jare heeft gezegd. Hij brengt openlijk de opregte hulde aan de leden van de commissie voor de enquête, voor de nitstekende wijze waarop zij zich van hunne moeilijke taak hebben gekweten, vooral onder de omstandigheden waarop zij heeft plaats gehad. Hij brengt onderscheidene gedeelten van het rapport der enquête bij, om aan te toonen de juistheid van hetgeen hij ten vorigen jare in het midden gebracht heeft: dat de toestand van onze *marine* onvoldoende was; dat stoomschepen, die millioenen hadden gekost, in geen opzigt voldeden, en dat men te spoedig tot den aanbouw was overgegaan zonder af te wachten den uitslag van den eersten aanbouw. Het onderzoek door de commissie van de Kamer heeft ook geloopt over de vraag, of de voorhanden schepen toereikend waren om in de gewone dienst te voorzien, hetgeen door sommigen wordt verlangd; maar de Minister vraagt of men dan oorlogschepen bouwt voor de gewone dienst? Hij houdt zich overtuigd dat de schepen moeten worden ingericht om, zoo noodig, den vijand afbreuk te doen. Hij dringt er op aan dat men regtvaardig en billijk zij in zijn oordeel. Zoodra hij het bericht van het gebeurde met de gepantserde schepen in Amerika ontving, welk bericht allerwege zoo grooten indruk maakte, werd er eene commissie benoemd om de zaak te onderzoeken. Die commissie hield hare bijeenkomsten in het lokaal van het departement. Hij raadpleegde met haar over de gevolgen van die gebeurtenis. Zij heeft eenige vragen, door hem gesteld, beantwoord. Op die wijze is het pantserrapport in de wereld gekomen. Zoodra hij het ontving, heeft hij het aan de commissie van enquête medegedeeld. Hij had zich bereid verklaard om die commissie alle mogelijke licht te verschaffen. Het was dus zeer natuurlijk en plichtmatig het rapport aan die commissie van enquête te doen kennen. Nu bestond er bij die commissie eenige twijfel of de Minister dat pantserrapport dadelijk geheel wilde uitvoeren; maar het is spoedig gebleken dat dit volstrekt in zijne bedoeling niet lag. Zijn doel was om door eene uitgave van 4 ton een gepantserd vaartuig te verkrijgen, waartoe hem het vaartuig de *Ruyter* gelegenheid aanbood. De eerste spreker van gisteren zeide dat hij geen blind vertrouwen in den Minister stellen kon. De Minister antwoordt dat hij geen blind vertrouwen verwacht of vraagt. Als men hem nu niet vertrouwt, dan weet hij niet wanneer men hem vertrouwen zal. Wat de volledigheid van de aangebodene begroting betreft, beroept hij zich op hetgeen door den heer *Hugenholtz* is gezegd. Wat aangaat de vraag of het onderzoek van de aangelegenheden der *Marine* aan eene Staatscommissie moest worden opgedragen, merkt de Minister op dat vroeger benoemde commissien weinig goede uitkomsten hebben opgeleverd, en dat het gebleken is dat eene commissie van onderzoek, uit den boezem der Kamer voortgesproten, een veel beter resultaat hebben kan. Voorts herinnert hij dat de verantwoordelijkheid van de zaken der *Marine* op hem rust. Hij had het rapport van de commissie van enquête volstrekt niet willen vooruitloopen, maar hij achtte zich ook verplicht diligent te zijn. Van daar zijn voorstel om 14 ton te erlangen voor gepantserde schepen. De Kamer heeft aar die voortvarendheid niet beantwoord. Daar nu de tijd tot aanbesteding van de platen vóór 1 januarij te kort zou zijn geweest, heeft hij het ontwerp voor het oog blik teruggenomen. De Regering heeft daardoor nog nader den tijd om zich van de deugdelijkheid der zaak te overtuigen. Zij begreep de uitgaven tot pantsering, welke zaak geheel op zich zelf stond, niet op de begroting te moeten brengen. De begroting is nu ingericht om in de gewone uitgaven te voorzien; zij is dus geschoeid op de begrotingen van vorige diensten. Hij wijst er op dat, als er een oorlog uitbarst, een Gouvernement honderde millioenen voor het zee- en krijgswezen moet uittrekken; dat het zich dan dikwerf in de armen van particulieren moet werpen, die daarvan de schromelijkste misbruiken maken. Dit moet men trachten te voorkomen. Als de nood slechts dreigt, dan wil men millioenen aan de Regering geven, maar dan is niet altijd mogelijk zich aan te schaffen wat men in staat van vrede verkrijgen kan. Hij zal dan ook niet aarzelen later de noodige voorstellen aan te bieden tot den aanbouw van schepen die hij noodig acht, maar welke voorstellen hij thans niet zal vooruitloopen.

De heer *Cool* vestigt de aandacht des Ministers op eenige profondvondelijk bewezen deugdzaam middelen om zeerampen te voorkomen, welke vooral in Denemarken met gunstig gevolg zijn aangewend. Voorts prijst hij aan het aanwenden van preventieve maatregelen om zeerampen te voorkomen, zoo als stormsignalen in verband met meteorologische waarnemingen.

Eindelijk had spr. voorleden jaar de wenschelijkheid ondersteund van kunstlicht op de Eijlandsche gronden, toen dit door den heer *Hugenholtz* werd aanbevolen. Het zou hem aangenaam zijn eenige inlichting dienaangaande te ontvangen.

De heer *Storm van 's Gravesande* wenscht zijne stem te motiveren. Hij drukt uit zowat op 's Ministers weifeling ten gevolge van de omstandigheden. Hij kan begrijpen dat de Minister door die omstandigheden zich in eene moeilijke positie bevond, even als ieder ander Minister daarin zou geraakt zijn. Maar wanneer ook hij den Minister niet vrijpleit van weifeling, dan heeft hij op het oog de behandeling van de zaak der pantsering, waartoe eerst een voorstel is gedaan, dat later is teruggekomen. Het ontwerp tot pantsering, den 25 september ingekomen, werd reeds den 30 september in de sectien onderzocht. De Minister kan dus niet beweren dat de Kamer getemporeerd heeft, integendeel zij heeft met spoed onderzocht en haar verslag reeds den 11 oktober opgemaakt. Het ontwerp is te laat ingediend, want het is bekend dat de aanbesteding voor pantsersplaten niet vóór 31 december kon plaats hebben. Spr. redenering komt hierop neder: als de Min. zoo overtuigd is van de noodzaak lijkheid der pantsering, dan mag hij die zaak niet uitstellen. De geheele Regering kan daarvoor verantwoordelijk worden gesteld, en als de Min. meent dat die zaak noodig is en zijne ambtgenooten niet, dan is de Min. zelf niet verantwoordelijk wanneer hij zich onderwerpt. Bij gevolg is ook deze begroting niet volledig zonder den post der pantsering, want deze begroting is, wat het materieel betreft, gebaseerd op de pantsering, waarvan het nog onzeker is of zij aangenomen zal worden; aldus zouden wij schepen hebben bestemd tot pantsering en er later geen geld zijn voor de pantsersplaten. De Min. had zich meer aan zijn denkbeeld van pantsering moeten houden. Dan had er eene beslissing der Kamer kunnen volgen over het stelsel zelf. Nu wordt hier deze begroting als 't ware eene creditwet, en spr. moet verklaren dat hij op dit oogen blik nog zwaarigheid maakt die aan te nemen.

De heer van *Goltstein* wenscht ook eenige nadere ophelderingen over hetzelfde punt te bekomen. Wat zal er nu worden van het pantseren der schepen en van de voornemens der Regering? Z. i. moet dit onderwerp het bestand der begroting uitmaken, omdat er 7½ ton minder voor materieel is aangevraagd, maar daartegenover staan 14 ton voor pantsering, zoodat er verband tusschen het een en het ander bestaat. Om eene volledige begroting te hebben, moet die som er op worden gebracht. Nu kan men wel zeggen: wij beschouwen deze begroting als eene creditwet, maar dat is tegen de Grondwet, voor eene begroting, eene volledige aanvraag der uitgaven wil. Wij hebben dus hier geene voldoende begroting volgens de Grondwet, en spreker acht het alsnog wenschelijk dat die som weder op de begroting gebracht worde.

Hij komt thans tot een ander punt. De Minister zeide dat de uitkomst der enquête aan zijne verwachting heeft voldaan. Mijns inziens, zegt spr., blijft er nog veel te verlangen over. De Minister toch had plan tot den aanbouw van schepen in verband met de verdediging der kust en de bescherming der kolonien met zeker soort van schepen, en hij lokte eene enquête uit. Vooreerst was dit niet overeenkomstig de verantwoordelijkheid der Regering in de bepalingen der Grondwet, die aan de Regering de zorg voor de verdediging des Lands opdraagt. Maar welke is nu de uitkomst der enquête geweest? Is daardoor de deugdelijkheid van het plan des Ministers erkend en bewezen? Neen, want de commissie heeft het punt van den aanbouw in het onzekere gelaten, en gezegd: wij zijn in een staat van overgang, waarin wij ons niet verdiepen zullen; wij achten dit oogenblik niet geschikt voor een vast plan, hoogstens kon de algemeene rigting der maritieme defensie aangegeven worden. Volgens spreker heeft dus de uitkomst der enquête niet aan de verwachting beantwoord. Hij brengt gaarne hulde aan den ijver en het beleid der commissie van enquête, en erkent dat men dank verschuldigd is aan hare zorg, maar de uitwerking was niet zóó als de Regering dit had verlangd of thans beweerd. Daarenboven is de gang harer werkzaamheden verstoord geworden door de benoeming eener andere commissie die een deel der taak op zich nam, en daarom ook kon de werking der commissie van enquête niet zoo zijn als hij had kunnen worden. De sloosom des sprekers is, dat de enquête de deugdelijkheid van het plan des Ministers niet heeft bewezen, en dat de Regering zelve er van is afgeweken.

De heer van *Heemstra* zal voor het eerst van zijn leven het w. ord voeren over de *Marine*. Hij erkent dat hij geen deskundige is, maar na de opmerkingen over hetgeen hij bij de algemeene beschouwingen gezegd heeft, acht hij eenig antwoord noodig. Wat den Minister betreft, die op vroegere betrekkingen gewezen heeft, herinnert spreker zich met genoegen den tijd dat zij te zamen gewerkt hebben, maar hij verzoekt wel te onderscheiden tusschen persoon en kwaliteit. Men kan van den Minister in meening verschillen en toch een gevoel van hoogachting voor den persoon behouden, welke hoogachting hij op nieuw aanbiedt.

Hij komt ook terug op het door hem gekozen beeld van *roerloos schip*, en op de vraag hem gedaan: Als gij stuurman waart, zoudt gij het in veilige haven kunnen brengen? Neen, zoo vermetel is spreker niet; maar de questie is, als ik plaats moet nemen op dat schip, welke mate van vertrouwen ik in den bevelhebber stel; en als ik dien zie weifelen, dan wordt ik angstvallig. Nog is er gevraagd: Is deze weifeling onnatuurlijk bij de verbandende wisseling der omstandigheden op dat gebied, in en buiten Europa? Neen, zegt spreker, dat is volkomen juist, maar wat wil ik? Alleen de toepassing der spreuk: „Bij twijfel onthoudt u.” Spreker wilde dat de Regering zich geen partij stelle en eene expectatieve houding aanneme. Hij bedoelt dus niet die besluiteloosheid welke het gevolg is der omstandigheden, maar van de zich opvolgende plannen des Ministers, waarvan het eene het andere verdrongen heeft. Hij wijst bij voorbeeld op de enquête die hij heeft bestreden, niet qua enquête, maar wegens de houding des Ministers, die zelf moet weten wat hij wil, of zich op andere wijze licht moet weten te verschaffen, maar die geen enquête moet provoceren als 't ware om de verantwoordelijkheid van zich af te schuiven. Heeft de Minister nu den uitslag afgewacht? Neen, hij is dien vooruitgelopen door de benoeming eener andere commissie. Daarna hebben wij de pantserswet gekregen, die de Minister kort daarop weder intrekt. Nu zegt hij: is in het stelsel des Ministers pantsering noodzakelijk, waarom trekt de Minister dan zijn voorstel in; en is zij niet noodzakelijk, waarom dan haar voorgedragen? Dit bevestigt hem de weifeling, die sedert lang bij het departement van *Marine* bestaat, en daarom wil hij eene vaste hand aan het *Marine*-bestuur. In allen gevallen behoorde de uitgave voor de pantsering op de begroting voor 1863 voor te komen, als de Minister van oordeel is dat zij in 1863 noodig zal zijn. Het

is eene suppositie van spreker, dat de post weggelaten is om het cijfer der begroting te verkleinen. Nu heeft de Minister gezegd dat hij de begroting niet zou wijzigen, maar spreker had gedacht, dat de som van 7½ ton, die ten gevolge van de voorstellen tot pantsering vervallen is, nu weder, na het intrekken der pantsers-uitgaven, op de begroting behoorde voor te komen.

De heer *Blussé van Oud-Alblas* meent, dat in de discussie zekere verwarring van denkbeelden heerscht. Spreker treedt in wederlegging van het gezegde door den heer *Hugenholtz* en blijft bij zijne meening, dat de pantsering behoorde bij de begroting van 1863, omdat de Kamer alsdan in de gelegenheid zou zijn om over des Ministers stelsel te oordeelen. De begroting moet gegrond wezen op het aangenomen stelsel. Maar nu is het ontwerp ingetrokken. Spreker wil de behandeling van het stelsel wel uitgesteld zien, maar hij kan toch niet voorbijzien, dat, wanneer de Kamer de begroting, zoo als zij ligt, aanneemt — eene begroting die toch met het stelsel van pantsering in verband staat — zij dan toch aan de zaak vast is. Van daar, dat spreker voortgaat op de verklaring des Ministers, dat hij niet zal voortgaan met veranderingen in schepen te brengen, met het oog op pantsering.

De heer *Dullert* merkt op, dat er in de discussie meermalen van gewaagd is, alsof er botsing zou hebben bestaan tusschen de commissie van enquête en den Min. Spr. als voorzitter der genoemde commissie, licht dat punt toe en moet wel tot deslotsom komen, dat het gebede met de pantserscommissie enige stormnis heeft te wege gebragt. — De Min. heeft gezegd, dat er zulk een groot verschil niet bestaat tusschen de commissie van enquête en memorien van toelichting tot het pantsers-ontwerp. Spr. kon dit niet toegeven, hetgeen hij poogt aan te toonen uit het rapport. — Wat nu de begroting zelf betreft, is hij van oordeel, dat zij geene volledige begroting is; hij meent dat, na de intrekking van het pantsers-ontwerp, al de sporen van dat stelsel b. hooren te verdwijnen, om later de Kamer over het stelsel in zijn geheel te doen oordeelen, en hij is het volstrekt niet eens met hen, die nu de 14 ton weer op de begroting willen brengen. Hij noemt dit eene loszinnige wijze van handelen. — Ook w. erpreekt hij de veronderstelling, alsof het pantsers-ontwerp op de begroting van 1862 was voorgelagen, om het lager cijfer der begroting van 1863 te verkrijgen. Neen, het is alleen aan toeval te wijten dat het ontwerp niet vroeger was aangehouden.

De heer *Reinders* is steeds van meening geweest, dat het cijfer dezer begroting te hoog was, vooral wanneer hij op 's lands schuldenlast let. Daarom heeft hij steeds tegen die uitgaven gestemd; maar er zijn omstandigheden, dat men ook moet letten op 't geen rondom ons tevens geschiedt, en daar de Minister nu later zijn stelsel zal ontwikkelen, zal hij vóór stemmen.

De heer *Hugenholtz* beantwoordt sommige vorige sprekers. — Door den heer *Blussé* is gewezen op zekere spraakverwarring in deze discussie. Dat is zoo. De een zegt: als de pantsering weer in de begroting voorkomt, dan stem ik er tegen; en de ander zegt: als de pantsering er uit wegvalt, of los wordt, dan stem ik ook tegen. Is dat geen tegenstrijdigheid? Hij acht het zeer gelukkig dat de pantsering nog uitgesteld is.

De Minister wil de zaak intact houden en heeft ook verklaard die niet te zullen praëjudicieren. Die verklaring is hem voldoende.

Nog enkele vragen wil hij echter doen. Is de Regering bekend met de verschillende plannen, die ten aanzien van het zee-wezen in Indië bestaan? Zoo ja, worden die hier overwogen of niet? Hij zal daarop niet voortuitloopen, maar alleen zeggen dat, als ooit de noodzakelijkheid tot vaststelling van eene Indische begroting bij de wet is gebleken, dit dan vooral het geval is met opzigt tot deze aangelegenheden. Er bestaan plannen om in Indië een 50tal vuurtorens te bouwen, die 6½ millioen en schatten van onderhoud zullen kosten. Hij heeft ook gehoord van gepantserde batterijen aan de haven van Soerabaja. Dit zijn atenaal questien van millioenen, en nu verzoekt spr. eenige inlichtingen; want hij wenscht geene beschikking over zulke belangrijke sommen, alvorens de Kamer daarvan eenige kennis hebbe.

De heer *Fransen van de Puite* is niet opgestaan om den Minister vragen te doen naar een vast stelsel. Als hij ziet dat Engeland en Frankrijk het nog zoo verre niet gebragt hebben, om er een te hebben, dan zou het eigenaam zijn, als onze Minister van *Marine* zeide: „ik heb reeds een vast stelsel.” De heer *Nolthenius* heeft mij gisteren gewezen op eene plaat in de *Punch*, waarop voorgesteld wordt de strijd tusschen de pantsersplaten en het getrokken geschut. Welnu, wanneer de Groote Mogendheden in haar onderlingen najver en met hare beduidende financiële hulpmiddelen steeds meer en meer in onzekerheid geraken, dan zou zeker een Nederlandse Minister van *Marine* hier geen appui vinden, wanneer wij datzelfde voetspoor wilden volgen. Het is daarom dat spreker met genoegen gezien heeft, dat de Minister de pantsersvoordragt ingetrokken heeft. Immers die questie is volstrekt niet in staat van wijzen. Het is zoo, 't gebeurde met den *Monitor* en den *Merrimac* heeft een sterken indruk veroorzaakt, en 't is zeer natuurlijk dat die gebeurtenis in Nederland ook invloed heeft uitgeoefend. Maar hij geloofde, dat hetgeen naderhand deswege vernomen is, den Minister niet zou kunnen stemmen voor pantsering. In een buitenlandsch tijdschrift, aan de belangen der discussie gewijd, wordt daaromtrent gezegd dat er geen voorwerp geschikt om te drijven kan gemaakt worden, dat bestand kan blijven tegen de werking van het geschut in deszelfs voortdurende staat van versterking. Met genoegen heeft hij daarom gehoord, dat de Min. het pantsersplan losliet. Met te meer genoegen, omdat hij anders, hoe ongaarne ook, dezen Min. niet zou kunnen ondersteunen, maar zich intendeel zou moeten verzetten tegen het vervormen van schepen door pantsering, iets dat z. i. bovendien ontzaggelijke sommen gelds zou kosten, zoudt waarborg dat die goed zouden besteed zijn, terwijl, met het oog op onze kolonien, ons drijvend materieel zeer geschikt is te beschouwen. Hij hoopt dan ook dat de Minister vooreerst op het pantsersplan niet terug zal komen en dat in de begroting zoodanige veranderingen zullen gebragt worden, dat de pantsersquestie onbeslist en ongepraëjudiceerd blijve. Hij geloofde wijders niet dat de type der *Djambi* geschikt is om in eene drijvende batterij veranderd te worden en hij meent dat, als men tot pantsering moet komen, het beter is schepen te bouwen bestemd voor pantsering, dan pantsering in te rigten voor bestaande schepen die er voor veranderd moeten worden. Spreker komt vervolgens kortelijk tot de *Marine* in de Oost-Indische bezittingen. Naar hetgeen daaromtrent nu en dan vernomen wordt, vraagt hij: „welke plannen heeft de *Marine* in Indië? Zal dit alles geheel overgelaten worden aan de beschikkingen van de Indische Regering, of zal het een deel zijn der Nederlandsche *Marine*. Zullen de soldien enz. op het budget van Indië of van hier komen?” Spreker wenscht dit vooral te weten naar

aanleiding der inlichtingen van den Minister van Kolonien omtrent het verslag over Oost-Indië van 1859. Hij heeft ook beaaiten in de Javasche Courant gezien, waarbij het Gouvernement de Marine uniform wil maken. Nu wil hij daar niets over zeggen, maar slechts vragen; volgens welke tint zal de civiele marine ingerigt worden? Daar de Ministers van Marine en Kolonien nu beiden tegenwoordig zijn, vraagt hij daarop eenige inlichtingen, zoo mede of het Indische bestuur daarover is gehoord?

De Minister van Marine beantwoordt de verschillende sprekers. Wat aangaat de reddingstoestellen, waarvan de heer Cool gewaagd heeft, heeft hij zich dienaangaande met Denemarken laten voorlichten. Hij heeft er zelfs eene proeve mede doen nemen, die goed uitgevallen is, zoodat hij zijnen ambtgenoot voor Binnenlandsche Zaken heeft aangeboden ze over te nemen en er gebruik van te maken. Wat betreft het aanleggen van vuurlicht op de Bieerlandische gronden, is het zijn doel om zooveel mogelijk het ontstaan van schipbreuken op de kusten te voorkomen. Hij zal dus daarop zijne aandacht vestigen en de noodige voorstellen doen. Hij maakt geene zwaargheid om zijne begrooting geheel los te maken van het pantseren van schepen, zoodat al hetgeen op de begrooting de wege mogt voorkomen, daarvan afgenomen kan worden. Hij vond er geen bezwaar in dat dit op de begrooting bleef, maar wil gaarne aan het verlangen van vele leden toegeven. Hij is met zijn ambtgenoot voor Kolonien overeengekomen om in Indië alleen die vaartuigen te houden, die het meest voor de Indische dienst geschikt zijn. Ten opzichte van het korps ingenieurs begrijpt hij niet wat daarbij te organiseren valt; hij houdt niet van organisatie en reorganisatie. Het plan om den hoofdingenieur te Amsterdam zijne standplaats te doen houden, ten einde den Minister beter te kunnen voorlichten, wil hij gaarne in overweging nemen. Noppes een aan te leggen dok in Indië kan hij geen bepaald antwoord geven. Hij zal daaromtrent met zijnen ambtgenoot voor Kolonien nader raadplegen. Op verschillende andere vragen noppes de plannen in Indië moeten wij voor alomg het antwoord schuldig blijven. Dat is o. a. het geval met de vraag noppes den aanleg van gepantserde batterijen in Indië. Wat het vaartuig de Rayter betreft, dat is een zeer goed schip, uitmuntend geschikt om het eerst voor stoombatterij te worden ingerigt. Hij blijft bij het denkbeeld om vaartuigen in Indië te doen aanbuwen, waarin hij door de enquête is versterkt. Het plan is om een aantal stoomschepen in Indië te doen blijven. Al wat het materieel betreft zal aan het Ind. Gouvernement worden overgelaten. Hij wenscht niet, even als vroeger, eene koloniale marine in het leven te roepen, zoodat het personeel door de Nederlandsche marine moet worden onderhouden. Het materieel zal geheel afgescheiden zijn, maar omtrent het personeel zal in den tegenwoordigen toestand geene verandering komen. Van eene regeling van eene civiele marine in Indië is hem niets bekend. Dat is eene zaak van geheel huisbondelijken aard. Hij gelooft dat door de regeling van de marine in Indië, waaromtrent hij met zijn ambtgenoot voor Kolonien is overeengekomen, meer eenheid en regelmatigheid zal worden verkregen. De algemeene beraadslagingen zijn daarop gesloten. Artt. 1—4 zonder discussie goedgekeurd.

Art. 5 (het korps ingenieurs der Marine). De heer Hugenholtz dringt op eene nadere regeling ten deze aan. Ook hij gelooft dat het hoofd van dit korps te Amsterdam moet worden gevestigd. Mdg. de Minister een adviseur naast zich willen hebben, dan zou hij daarin geen bezwaar vinden. De Minister antwoordt dat hij den vorigen spreker dankt voor de gegeven wenken, die hij gaarne in overweging neemt en er, zoo mogelijk, gebruik van maken zal. Artt. 5—18 worden daarop goedgekeurd. Art. 19 (Aanschaffing van alle materialen enz.). De heer Storm van 's Gravesande draagt, naar aanleiding van hetgeen de Minister gezegd heeft, een amendement voor, om desen post met f. 80,000 te verminderen, en dien alsoo te brengen op f. 828,000, en om voorts uit de omschrijving van het artikel te doen wegvallen het woord „verwarming.” Het deel van dat amendement is om uit dit artikel te doen wegvallen al hetgeen betreft de pantsering van schepen. De Minister verklaart dat hij, naar aanleiding van hetgeen straks door hem gezegd is, geen zwaargheid tegen het amendement heeft, en het overneemt. Het alzoo gewijzigd artikel wordt goedgekeurd. Artt. 20 en 21 worden zonder discussie goedgekeurd. Art. 22 (Aanschaffing en herstelling van scheeps- en andere stoomwerktuigen). Ook hierop wordt door den heer Storm van 's Gravesande een amendement voorgedragen, om den post met f. 44,000 te verminderen. Dit amendement wordt door den Min. overgenomen. Artt. 22—25 worden daarop goedgekeurd. Art. 26 (Kosten voor de groote dok-, haven-, sluis- en brugwerken te Willemsoord). De heer Hugenholtz herinnert kortelijk wat er met de dokken te Willemsoord is voorgevallen, en welke groote teleurstellingen men daarbij heeft ondervonden. Nu vraagt hij inlichting van den Min., welke zijne voornemens ten deze zijn, ook in verband met het plan om in Indië een droog dok aan te leggen. Hij verlangt des te meer inlichting, omdat onze grootste schepen naar het buitenland moeten gaan om daar te worden gedekt. De heer van Diggelen wenschte uit het artikel al die woorden te doen vervallen, welke den schijn geven alsof men kosten maakt tot voltooiing van het werk. Hij gelooft toch dat, na de verkregene ondervinding, het zeer onvoorzigtig zijn zou meer uitgaven voor het drooge dok te doen. De heer van Heukelom is ook huiverig meer gelden tot herstel van het drooge dok toe te staan. Hij wenscht dus geruststellende verzekeringen van den Minister omtrent het gebruik der gelden te bekomen. De heer van Kok geeft zijne verwondering te kennen dat de schepen naar het buitenland worden gezonden, om daar te worden gedekt. Hij gelooft dat dit hier te lande wel had kunnen plaats vinden; immers naar zijne berichten was het dok te Vlissingen allezins daartoe geschikt. Hij meent ook dat laatstgemeld dok met betrekkelijk weinige kosten voor het dokken van groote schepen zou kunnen worden ingerigt. De Minister antwoordt dat hij tot hiertoe nog niets heeft overwogen. Hij heeft alleen vernomen dat het drooge dok te Willemsoord in slechten toestand verkeert. Er is eene commissie tot onderzoek beoemd.

Deze heeft goedgekeurd dat, om den toestand goed te kunnen nagaan, het dok eerst droog moet zijn. Om dat deel te verkrijgen, moeten er duimden worden aangelegd. Eerst na afloop van dat onderzoek kan over de zaak worden gesproken en eene beslissing worden genomen. Hij zou het ondoelmatig achten nu a priori reeds te zeggen dat men er niets aan zal doen. De Minister erkent dat men het voorstel gedaan heeft om het vaartuig Zeeland te Vlissingen te doen dokken. Maar hij heeft die zeer gevaarlijke proefneming niet durven wagen. Het schip is toch in goeden toestand, en hij mocht het alsoo niet aan eene gevaarlijke proefneming blootstellen. Hij gelooft niet dat het dok te Vlissingen zoo gemakkelijk voor groote schepen zou zijn in te rigten, en wel voornamelijk omdat de diepte niet voldoende is. Overigens doet de Minister uitkomen dat uit dezen post verschillende uitgaven moeten gedaan worden, die tot het drooge dok valstrekt in geen betrekking staan. Hij zou dus niet weten welke som hij zou moeten afrekken. De heer van Diggelen dankt den Minister voor de gegeven inlichtingen. Hij befreurt het echter dat de Minister door het mislukken van het dok te Willemsoord zoo mismoedig is geworden; zoodat hij terugdeinst om ergens anders eene proef mede te nemen. Spr. zou wel wenschen dat er eene proef te Vlissingen genomen werd, omdat de gronden aldaar veel geschikter zijn dan te Nieuwe Diep. De heer van Bok onderstreeft dat laatste denkbeeld. Artt. 26—28 worden daarop goedgekeurd. Afdeling IV (Personeel der Zeemagt). De heer van der Linden zegt dat in 1858 is opgemaakt een staat van de achterstallige soldijen, waarvan het resultaat bij de begrooting voor 1859 is overgelegd. Toen is er beloofd dat bij elke begrooting zoodanige staat zou worden ingediend. Maar het geschiedde niet eerder dan na eene aanvraag in het Voorloopig Verslag. Hij gelooft echter dat het beter ware dat die staat bij de begrooting zelve werd overgelegd, dan kon die in de Afdelingen worden nagegaan. De staat, thans bij de Memorie van Beantwoording overgelegd, loopt over twee gedeelten, als: 1^o, over f. 473,579, en 2^o, f. 808,520, alles wegens onafbetaald gebleven soldijen. Spreker bepaalt zich nu tot den post n. 1, loopende van 1814 tot en met 1822. Eerst moet hij vragen: wat beteekent die schifving van de jaren 1814—1822, 1823—1832, 1833—1861? Het betreft toch alles hetzelfde onderwerp. Maar dit daargelaten, moet hij zeggen dat, als die 12 ten eigenlijk eene schulduitmaken, waaraan worden deze posten dan betaald, en hoe komt het dat er zooveel onafgedane posten bij dit Departement zijn? Zijn dat salde's van verdiende loonen, die niet uitbetaald zijn, zoodat sedert jaren het leen is ingehouden, en het nu als eene batevoende schatkist strukt? Uit het antwoord van den Minister is er alle reden om dit te vermoeden, en dat acht hij hoogst afkerenswaardig. Hij maakt daarvan nu wel geene grief tegen den Min., maar tegen de administratie van het Departement van Marine in het algemeen: Daar moet regelmaat en opruiming in komen. Daar komt bij dat de Rekenkamer bezwaar gemaakt heeft tegen de verevening en uithetaling van posten die, volgens het burgerlijk wetboek, verjaard zijn. Toch blijkt het dat het cijfer is verminderd, en dus moet er uitbeta-

ling hebben plaats gehad. Hoe is dat te rijmen? Zijn salde's nu dat hij heeft aandrigen op het geven van ruime die voorhanden salde's, ten einde de erge regthebbenden kunnen opkomen. De Minister antwoordt dat sedert twee kelijk zoodanige opvoering plaats heeft gaarne de werken van den vorigen tijd weging nemen, maar of hij nu wel om op te roepen de erfenamen van 30 à 50 jaren overleden zijn. — dit betw. Afdeling IV wordt daarop goedgekeurd. Afdelingen V en VI (Penaocgen en uitdraven) worden zonder discussie goedgekeurd. Hierop wordt het gehele Hoofdstuk in omvraag gebracht en met 45 tegen 1 aangenomen. Tegen de heeren van Heukelom, Penninck, Hoekwater, van Goltstein, Kijp, Nollmannius, v. Foreest, Taets v. Amerongen, de Brauw, van Asch van Wijk, Heukelom en van der Veen. De afdeeling is tot morgen uitgesteld alden het Hoofdstuk van Nationale Schulp aan de orde. Aan de leden van de Tweede Kamer is een adres van de Kamer van koophandel en te Leyden, ten voordele van het wetsontwerp de waterwegen enz. In de zitting van de Tweede Kamer van 24 dezer zijn ingekomen de navolgende schriften, als: vijf adressen houdende de aanneming van het wetsontwerp waterwegen, als van de Kamers van koopfabrieken te Roermond, Groningen, Delft en Almelo; drie adressen betrekking tot ontwerp tot regeling van het gebied der collegien enz. als van de Gemeentebest. Aardenburg, Bede en St. Kruis; den Gedev. van Nieuwe Tonge, den Gemeenteraad van Aerd, en een adres van de ambten. Zuidschalkwijk e. a. en Haarlemmerhede, tot het aanhangige wetsontwerp tot vereeniging gemeenten. — Deze adressen zijn verstaan totmissis voor de verzoekschriften. Godrukt en uitgegeven door G. en C. A. van Roy te Rotterdam.